

mł. bryg. mgr inż. **Zbigniew SURAL**

Kierownik Zakładu-Laboratorium Technicznego Wyposażenia Straży Pożarnej
i Technicznych Zabezpieczeń Przeciwpożarowych CNBOP

SYSTEM SZKOLENIA STRAŻAKÓW OSP

Streszczenie

W artykule przedstawiono materiały szkoleniowe dla strażaków Ochotniczej Straży Pożarnej opracowanych na podstawie programu jednolitego systemu szkolenia podstawowego, specjalistycznego i dowódczego kadry OSP w Polsce. Ponadto artykuł zawiera opis realizacji projektu oraz krótką charakterystykę opracowanych materiałów szkoleniowych.

Summary

The article presents course materials for Voluntary Fire Service worked out on the basis of program of uniform system of basic, specialist and command course for Voluntary Fire Service staff in Poland. Moreover, the article contains the description of project realization and short characterization of course materials.

WSTĘP

W 2006 r. w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej opracowany został „System szkolenia członków Ochotniczej Straży Pożarnej biorących bezpośredni udział w akcjach ratowniczych”. W opracowaniu tym precyzyjnie określono organizację szkoleń oraz ich tematykę. Szkolenia strażaków OSP zostały podzielone na trzy grupy:

1. Szkolenie podstawowe.

Celem szkolenia podstawowego jest przygotowanie strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych do sprawnego i bezpiecznego wykonywania zadań ratowniczo-gaśniczych, w tym do samodzielnego wykonywania podstawowych czynności w ramach zastępu. Szkolenie podstawowe strażaka ratownika Ochotniczych Straży Pożarnych można realizować jako jednoetapowe lub w rozbiciu na dwa moduły szkoleniowe, realizowane w okresie nie dłuższym niż 2 lata.

2. Szkolenia specjalistyczne.

Celem szkolenia specjalistycznego jest przygotowanie strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych do wykonywania działań z użyciem sprzętu technicznego wymagającego umiejętności wykraczających poza obszar szkolenia podstawowego. Nabycie specjalistycznych umiejętności pozwala na prowadzenie działań ratowniczych z użyciem sprzętu specjalistycznego, w który wyposażone są Ochotnicze Straże Pożarne, zgodnie z rodzajem zagrożeń występujących na własnym terenie działania oraz wykonywaniem działań ratowniczych w ramach specjalistycznych grup ratowniczych.

Szkolenia specjalistyczne:

- w zakresie ratownictwa chemicznego i ekologicznego,
- z zakresu ratownictwa wysokościowego,
- w zakresie eksploatacji, obsługi i konserwacji samochodów z drabiną mechaniczną,
- w zakresie eksploatacji, obsługi i konserwacji samochodów z podnośnikiem,
- w zakresie ratownictwa wodnego,
- dla grup poszukiwawczo - ratowniczych,
- z zakresu kierowania ruchem drogowym,
- kurs pierwszej pomocy medycznej,

dla strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych realizowane są zgodnie z programami szkolenia specjalistycznego dla strażaków Państwowej Straży Pożarnej.

Dla pozostałych szkoleń specjalistycznych:

- z zakresu ratownictwa technicznego dla strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych,
- kierowców - konserwatorów sprzętu ratowniczego Ochotniczych Straży Pożarnych,
- z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach,

opracowano programy ramowe i programy szczegółowe.

3. Szkolenia dowódcze.

System szkolenia przewiduje poza szkoleniem podstawowym i specjalistycznym, organizację szkoleń dla dowódców najniższego szczebla, przygotowywanych do dowodzenia jednostkami taktycznymi na poziomie interwencyjnym. Przewiduje on szkolenie operacyjne dowódców, naczelników oraz komendantów gminnych ZOSP RP, z zachowaniem hierarchii zdobywania umiejętności dowódczych.

W celu wdrożenia ww. systemu szkolenia konieczne było opracowanie i opublikowanie materiałów szkoleniowych zarówno dla słuchaczy jak również dla wykładowców dla nw. szkoleń:

- Szkolenie strażaków ratowników OSP część I.
- Szkolenie strażaków ratowników OSP część II.
- Szkolenie z zakresu ratownictwa technicznego dla strażaków ratowników OSP.
- Szkolenie kierowców-konserwatorów sprzętu ratowniczego OSP.
- Szkolenie strażaków ratowników OSP z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach.
- Szkolenie dowódców OSP.
- Szkolenie naczelników OSP.
- Szkolenie komendantów gminnych ZOSP RP.

Realizacja projektu

W sierpniu 2006 r. Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpowodziejowej w uzgodnieniu z Komendą Główną Państwowej Straży Pożarnej rozpoczęło prace związane z przygotowaniem materiałów szkoleniowych dla członków OSP biorących bezpośredni udział w akcjach ratowniczych.

Pierwszym etapem pracy była szczegółowa analiza wytycznych zawartych w opracowaniu pt. „System szkolenia członków Ochotniczych Straży Pożarnych biorących bezpośredni udział w akcjach ratowniczych” – KG PSP, Warszawa 2006, zatwierdzonym przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej oraz Prezesa Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Po zapoznaniu się z ww. materiałami przystąpiono do określenia składu zespołu autorskiego oraz recenzentów. Podczas wyboru autorów poszczególnych tematów kierowano się przede wszystkim doświadczeniem w konkretnym zakresie tematycznym oraz dotychczasowymi publikacjami. Nie bez znaczenia było również doświadczenie dydaktyczne. Ostatecznie w skład zespołu autorskiego weszły 32 osoby – przedstawiciele jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej w tym szkół pożarniczych i CNBOP. Ustalono również, że materiały poddane zostaną recenzji zarówno w zakresie merytorycznym jak i dydaktycznym.

Po skompletowaniu zespołu autorów przygotowano dla nich szczegółowe założenia do opracowania materiałów szkoleniowych. Założenia te zawierały zarówno wymagany zakres merytoryczny materiałów jak również wskazówki dotyczące zagadnień dydaktycznych dotyczących opracowywanych podręczników dla słuchaczy, prezentacji multimedialnych, konspektów lekcyjnych oraz pytań egzaminacyjnych.

Autorzy rozpoczęli prace w październiku 2006 r. W trakcie realizacji projektu dwukrotnie zorganizowano warsztaty w CNBOP (11-12 grudnia 2006 r. oraz 27-28 lutego 2007 r.). W spotkaniach udział wzięli autorzy i recenzenci materiałów szkoleniowych, a także przedstawiciele Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej oraz CNBOP.

Autorzy i recenzenci w krótkich wystąpieniach przedstawiali stan zaawansowania poszczególnych części projektu oraz uwagi i spostrzeżenia jakie nasuwały się podczas dotychczasowych prac. Omawiano również opracowane materiały, do których recenzenci zgłaszali uwagi i zastrzeżenia.

W trakcie warsztatów dokonano szczegółowych uzgodnień dotyczących zawartości merytorycznej materiałów jak również formy ich prezentacji.

Podczas spotkania stwierdzono, również, że w programach szczegółowych szkoleń brak jest zagadnień dotyczących ochron osobistych. Uzgodniono z przedstawicielami Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, że ta tematyka może zostać umieszczona wraz z zagadnieniami BHP we wspólnym podręczniku. Materiały dotyczące BHP należy zweryfikować po opracowaniu i wejściu w życie nowych przepisów.

Ponadto ustalono harmonogram realizacji poszczególnych etapów prac.

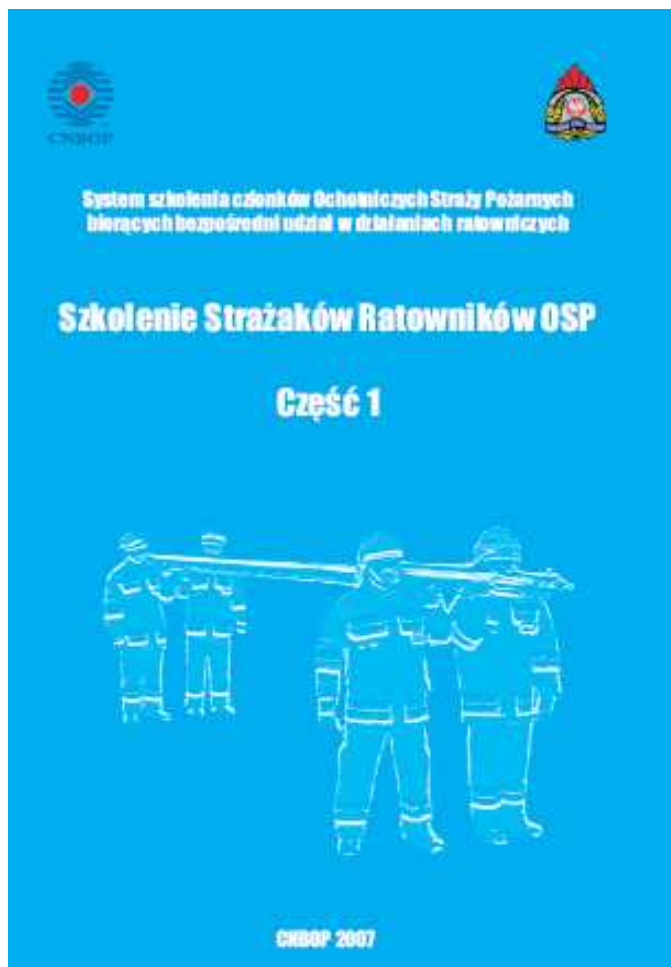
Po opracowaniu wszystkich materiałów szkoleniowych poddano je korekcie. Następnie materiały te zostały przekazane do recenzji.

W efekcie realizacji projektu opracowane zostały materiały szkoleniowe obejmujące trzy grupy szkoleń. Poniżej przedstawiono krotki opis zawartości poszczególnych materiałów szkoleniowych.

Szkolenie podstawowe:

1. Szkolenie strażaków ratowników OSP część I.

W ramach szkolenia podstawowego strażaków ratowników OSP – część I opracowano materiały zawierające 13 tematów przeznaczonych do realizacji w czasie 19 godzin wykładów. Wykaz tematów oraz szczegółowych zagadnień zawiera Tabela nr 1. Materiały zostały opracowane w formie podręcznika (287 stron) dla słuchaczy. Ponadto do każdego tematu opracowano dodatkowe materiały dla wykładowcy, zawierające prezentacje multimedialne (535 slajdów), konspekty lekcyjne oraz pytania testowe z kluczem odpowiedzi.

Zespół autorski:

Piotr BIELICKI
 Jacek CHRZĘSTEK
 Robert CZARNECKI
 Konrad FIETKO
 Maciej GLOGER
 Sylwester GŁÓWKA
 Adam GONTARZ
 Sławomir KACZMARZYK
 Ariadna KONIUCH
 Robert ŁAZAJ
 Daniel MAŁOZIĘĆ
 Bożenna PORYCKA
 Marek POTEREK
 Jerzy PRASUŁA
 Joanna RAKOWSKA
 Mirosław SOBOLEWSKI
 Wincenty TRZASKOWSKI
 Tomasz WILCZYŃSKI

Redakcja:

Zbigniew SURAL

Recenzja merytoryczna:

Wojciech BABUT
 Maciej SCHROEDER

Recenzja pedagogiczna:

Bogdan GUMIŃSKI
 Jan KIELIN
 Józef ZALEWSKI

Projekt okładki:

Rafał KOWAL

Tabela 1

Wykaz tematów i zagadnień części I szkolenia

L.p.	Temat wykładu	Szczegółowe zagadnienia
1.	Organizacja ochotniczych straży pożarnych.	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawowe regulacje prawne dotyczące działalności Ochotniczej Straży Pożarnej. • Podstawowe zadania statutowe Ochotniczej Straży Pożarnej.

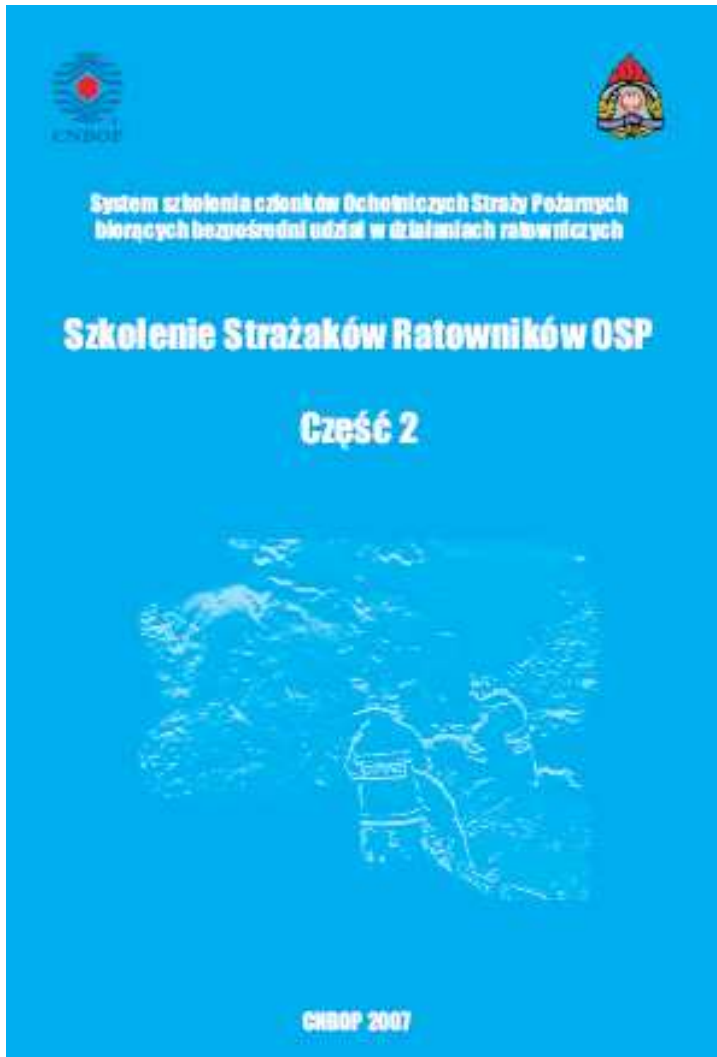
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podstawowy cel ochrony przeciwpożarowej i sposoby jego realizacji. ▪ Istota funkcjonowania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. ▪ Podstawowe prawa i obowiązki strażaka ratownika OSP.
2.	Służba wewnętrzna, musztra.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcyjni OSP i ich dystynkcje. ▪ Zadania poszczególnych funkcyjnych OSP. ▪ Pojęcie alarmu i właściwe zachowanie się po jego ogłoszeniu. ▪ Rodzaje umundurowania i jego przeznaczenie. ▪ Zasady noszenia umundurowania i zachowania się w mundurze. ▪ Musztra indywidualna i zespołowa. ▪ Zasady wykonywania rozkazów.
3.	Sprzęt ratowniczy i podręczny sprzęt gaśniczy.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podział i przeznaczenie sprzętu ratowniczego (w tym sprzętu hydraulicznego, burzącego, tnącego). ▪ Podział podręcznego sprzętu gaśniczego. ▪ Rodzaje, budowa i przeznaczenie gaśnic.
4.	Drabiny pożarnicze.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodzaje drabin pożarniczych i ich przeznaczenie. ▪ Sprawianie drabin przenośnych. ▪ Zasady BHP podczas sprawiania drabin pożarniczych. ▪ Zabezpieczenie ratowników i linii węzowych.
5.	Węże, armatura wodna, sprzęt do podawania piany.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodzaje węży ssawnych i tłocznych. ▪ Rodzaje i przeznaczenie armatury wodnej i pianowej. ▪ Zasady bezpiecznej pracy ze sprzętem. ▪ Ogólna budowa, obsługa i konserwacja.
6.	Proces spalania, a pożar.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podstawowe pojęcia oraz czynniki niezbędne do procesu spalania. ▪ Parametry pożarowe materiałów palnych. ▪ Zjawiska towarzyszące procesowi spalania. ▪ Metody i sposoby przerywania procesu spalania (usunięcie materiału palnego, odcięcie dopływu tlenu, odebranie ciepła). ▪ Oddziaływanie promieniowania cieplnego na organizm ludzki. ▪ Zagrożenia dla ratownika. ▪ Grupy pożarów.
7.	Zadania strażaków w zastępie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcje i zadania w zastępie gaśniczym i specjalnym. ▪ Składy osobowe różnych zastępów gaśniczych i specjalnych. ▪ Miejsce w samochodzie gaśniczym i specjalnym o różnych stanach załóg zgodnie z pełnioną funkcją. ▪ Oznakowanie członków zastępów.

8.	Podstawy organizacji akcji gaśniczej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodzaje i charakterystyka działań gaśniczych. ▪ Elementy terenu pożaru. ▪ Elementy terenu akcji gaśniczej. ▪ Natarcie i jego rodzaje. ▪ Obrona i jej rodzaje. ▪ Działania połączone.
9.	Rozwijanie linii zajmowanie stanowisk gaśniczych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwijanie i zwijanie linii węzowych. ▪ Ogólne zasady budowy linii węzowych. ▪ Rodzaje stanowisk gaśniczych. ▪ Operowanie prądami gaśniczymi w różnych sytuacjach. ▪ Podstawowe zadanie prądownika. ▪ Zasady i zadania roty w zakresie operowania prądem gaśniczym. ▪ Podział stanowisk gaśniczych ze względu na warunki bezpieczeństwa i możliwości taktyczne. ▪ Główne zadania w zakresie współdziałania stanowisk gaśniczych. ▪ Zasady wyboru miejsca na stanowisko gaśnicze na ziemi i wysokości.
10.	Gaszenie pożarów oraz środki gaśnicze.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodzaje środków gaśniczych. ▪ Rodzaje prądów gaśniczych. ▪ Zasady gaszenia pożarów różnych materiałów palnych.
11.	Ewakuacja ludzi, zwierząt i mienia.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Czynniki stwarzające zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi. ▪ Sposoby i zasady ewakuacji ludzi. ▪ Ewakuacja zwierząt domowych i mienia ruchomego.
12.	Działanie w czasie innych miejscowych zagrożeń.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodzaje miejscowych zagrożeń. ▪ Zakres działań w czasie miejscowych zagrożeń (powodziowych, ekologicznych, budowlanych, komunalnych). ▪ Zabezpieczenie miejsca zdarzenia. ▪ Poszukiwanie ludzi zaginionych. ▪ Ostrzeganie ludności o zagrożeniach.
13.	Łączność bezprzewodowa i alarmowanie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podział sprzętu łączności. ▪ Urządzenia systemów alarmowania OSP. ▪ Zasady prowadzenia korespondencji radiowej. ▪ Obsługa radiotelefonów. ▪ Przyjęcie, przekazanie meldunku i zaalarmowanie jednostki. ▪ Prowadzenie korespondencji przy pomocy radiotelefonów przewoźnych i przenośnych zgodnie z obowiązującymi zasadami. ▪ Utrzymywanie łączności na miejscu akcji w ramach rot, zastępu. ▪ Składanie meldunku z zadań wykonywanych w ramach

		roty i zastępu.
--	--	-----------------

2. Szkolenie strażaków ratowników OSP część II.

W ramach szkolenia podstawowego strażaków ratowników OSP – część II opracowano materiały zawierające 13 tematów przeznaczonych do realizacji w czasie 13 godzin wykładów. Wykaz tematów oraz szczegółowych zagadnień zawiera Tabela nr 2. Materiały zostały opracowane w formie podręcznika (197 stron) dla słuchaczy. Ponadto do każdego tematu opracowano dodatkowe materiały dla wykładowcy, zawierające prezentacje multimedialne (306 slajdów), konspekty lekcyjne oraz pytania testowe z kluczem odpowiedzi.

Zespół autorski:

Piotr BIELICKI
 Robert CZARNECKI
 Urszula FIETZ-STRYCHALSKA
 Maciej GLOGER
 Grażyna GUGAŁA
 Ariadna KONIUCH
 Robert ŁAZAJ
 Daniel MAŁOZIĘĆ
 Marek PŁOTICA

Redakcja:

Zbigniew SURAL

Recenzja merytoryczna:

Wojciech BABUT
 Maciej SCHROEDER

Recenzja pedagogiczna:

Bogdan GUMINSKI
 Jan KIELIN
 Józef ZALEWSKI

Projekt okładki:

Rafał KOWAL

Tabela nr 2

Wykaz tematów i zagadnień części II szkolenia

L.p.	Temat wykładu	Szczegółowe zagadnienia
1.	Organizacja ochrony ludności w tym ochrony przeciwpożarowej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jednostki organizacyjne ochrony przeciwpożarowej i ich zadania. ▪ Zadania Ochotniczej Straży Pożarnej w powszechnym systemie ochrony ludności.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podstawowy cel ochrony przeciwpożarowej i sposoby jego realizacji. ▪ Jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz zasady ich funkcjonowania i finansowania. ▪ Funkcjonowanie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego na terenie gminy, powiatu i województwa. ▪ Zasady współpracy Ochotniczej Straży Pożarnej z innymi podmiotami. ▪ Rola systemu ochrony ludności na terenie gminy.
2.	Rozwój pożaru.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zjawiska towarzyszące rozwojowi pożaru wewnętrznego i zewnętrznego. ▪ Zjawiska spalania ciał stałych, cieczy i gazów. ▪ Fazy pożaru. ▪ Zjawisko rozgorzenia. ▪ Zagrożenia występujące przy zjawisku rozgorzenia.
3.	Taktyka gaszenia pożarów.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie działań gaśniczych w trakcie pożarów zewnętrznych i wewnętrznych. ▪ Zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia działań przy występowaniu zbiorników zamkniętych oraz cieczy palnych i gazów skroplonych. ▪ Wybrane elementy taktyki gaśniczej z uwzględnieniem specyfiki zagrożeń powiatu.
4.	Sprzęt ochrony dróg oddechowych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel i zakres stosowania sprzętu ochrony dróg oddechowych. ▪ Możliwości wykorzystania izolujących aparatów powietrznych podczas działań ratowniczo-gaśniczych. ▪ Proces oddychania -zapotrzebowanie i zużycie powietrza. Skutki niedotlenienia. ▪ Rodzaje i budowa aparatów powietrznych. ▪ Zasady pracy w aparatach powietrznych. ▪ Czynności sprawdzające aparat powietrzny przed przystąpieniem do pracy.
5.	Ratowniczy sprzęt mechaniczny.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podział sprzętu. ▪ Rodzaje i przeznaczenie pił. ▪ Ocena sprawności ratowniczego sprzętu mechanicznego. ▪ Podstawowe podzespoły pilarek, ▪ Zasady uruchamiania, sprawdzania naciągu łańcucha, uzupełniania paliwa i oleju, obsługi filtra powietrza i świecy zapłonowej, regulacji gaźnika. ▪ Przygotowanie pił do pracy. ▪ Zasady pracy piłami. ▪ Techniki cięcia pilarkami do drewna: przerzynka drzewa leżącego, usuwanie złomów i wykrotów, obcinanie gałęzi, ścinka drzew o średnicy do długości

		<p>prowadnicy, ścinka drzew grubych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Techniki cięcia piłami do betonu i stali.
6.	Podstawowe zadania strażaków ratowników OSP w czasie działań chemiczno – ekologicznych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elementy zagrożeń i zachowania się przy zdarzeniach z substancjami niebezpiecznymi. ▪ Podział terenu akcji i oznakowanie stref działań ratowniczych. ▪ Charakterystyka stref bezpieczeństwa. ▪ Ostrzeżenie ludności o zagrożeniu. ▪ Sorbenty i inne środki pochłaniające. ▪ Zasady bezpieczeństwa podczas działań chemiczno – ekologicznych. ▪ Czynności pomocnicze przy likwidacji zagrożeń chemiczno - ekologicznych w zakresie posiadanego sprzętu i umiejętności.
7.	Elementy pierwszej pomocy.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ocena poszkodowanego. ▪ Zabezpieczenie do czasu przybycia pomocy kwalifikowanej. ▪ Współdziałanie ze służbami medycznymi.

Szkolenie specjalistyczne:

1. Szkolenie z zakresu ratownictwa technicznego dla strażaków ratowników OSP.

W ramach szkolenia z zakresu ratownictwa technicznego dla strażaków ratowników OSP opracowano materiały zawierające 7 tematów przeznaczonych do realizacji w czasie 10 godzin wykładów. Wykaz tematów oraz szczegółowych zagadnień zawiera Tabela nr 3. Materiały zostały opracowane w formie podręcznika (191 stron) dla słuchaczy. Ponadto do każdego tematu opracowano dodatkowe materiały dla wykładowcy, zawierające prezentacje multimedialne (295 slajdów), konspekty lekcyjne oraz pytania testowe z kluczem odpowiedzi.

Zespół autorski:

Krzysztof BOCIAN
Robert CZARNECKI
Jacek GAWROŃSKI
Maciej GLOGER
Adam GONTARZ
Piotr GUZEWSKI
Sławomir KACZMARZYK
Jerzy PRASUŁA
Tomasz PROŻALSKI

Redakcja:

Zbigniew SURAL

Recenzja merytoryczna:

Wojciech BABUT
Maciej SCHROEDER

Recenzja pedagogiczna:

Bogdan GUMIŃSKI
Jan KIELIN
Józef ZALEWSKI

Projekt okładki:

Rafał KOWAL

Tabela nr 3

Wykaz tematów i zagadnień części III szkolenia

L.p.	Temat wykładu	Szczegółowe zagadnienia
1.	Wypadki drogowe – statystyka i przyczyny.	<ul style="list-style-type: none"> • Rodzaje wypadków drogowych. • Statystyka wypadkowości w Polsce. • Główne przyczyny wypadków i katastrof drogowych.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Skutki wypadków drogowych. ▪ Specyfika terenu akcji podczas wypadków drogowych. ▪ Trudności ratownicze związane z terenem akcji ratowniczej. ▪ Wpływ towarzyszących zagrożeń na przebieg akcji oraz na bezpieczeństwo poszkodowanych i ratowników.
2.	Budowa pojazdów samochodowych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Typy i konstrukcje pojazdów samochodowych. ▪ Charakterystyka napędów i układów jezdnych. ▪ Elementy nośne i konstrukcyjne pojazdów drogowych. ▪ Samochody specjalnego przeznaczenia. ▪ Rodzaje stosowanych materiałów i ich wpływ na bezpieczeństwo działań ratowniczych.
3.	Hydrauliczne urządzenia ratownicze.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodzaje i budowa ratowniczego sprzętu hydraulicznego. ▪ Przeznaczenie zestawów hydraulicznych. ▪ Parametry narzędzi i osprzętu hydraulicznego. ▪ Obsługa ratowniczych zestawów hydraulicznych. ▪ Zasady BHP podczas przygotowywania zestawów do pracy i w czasie pracy zestawami.
4.	Organizacja akcji ratownictwa technicznego na drogach.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elementy organizacji akcji ratownictwa technicznego na drogach. ▪ Rozpoznanie i zabezpieczenie działań ratownictwa drogowego. ▪ Wyznaczenie strefy zagrożenia. ▪ Zabezpieczenie ratowników i poszkodowanych. ▪ Działania ratownicze. ▪ Zakończenie działań.
5.	Metody uwalniania osób poszkodowanych z samochodów osobowych, ciężarowych oraz autobusów.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sposoby uwalniania osób poszkodowanych w wypadkach w zależności od typu pojazdu. ▪ Sposoby ewakuacji poszkodowanych z uszkodzonych pojazdów. ▪ Postępowanie z rannymi osobami. ▪ Techniki pracy sprzętem ratowniczym.
6.	Postępowanie w czasie akcji z występowaniem substancji niebezpiecznych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podstawowe parametry materiałów niebezpiecznych. ▪ Charakterystyka oznaczeń pojazdów przewożących substancje niebezpieczne. ▪ Najczęściej transportowane substancje niebezpieczne. ▪ Środki wiążące i neutralizatory pochodzenia organicznego i nieorganicznego. ▪ Ocena sytuacji i możliwości własnego działania. ▪ Zasady współdziałania z jednostkami ratowniczymi PSP. ▪ Zabezpieczenie miejsca akcji po zakończeniu działań ▪ Ewakuacja osób ze stref zagrożonych.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnienie i utrzymanie warunków BHP na terenie akcji ratowniczej.
7.	<p>Postępowanie ratownicze w czasie innych akcji komunikacyjnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zagrożenia występujące podczas katastrof szynowych. ▪ Budowa pojazdów trakcyjnych i sieci trakcyjnej. ▪ Umowne znaki bezpieczeństwa stosowane w kolejnictwie dotyczące występującego zagrożenia. ▪ Rozpoznanie zdarzenia, zabezpieczenie i oznakowanie terenu akcji i strefy zagrożenia. ▪ Techniki prowadzenia działań w utrudnionych warunkach np. na nasypach, w tunelach i na wiaduktach. ▪ Metody dotarcia do uszkodzonych. ▪ Współpraca ze służbami medycznymi. ▪ Ewakuacja uszkodzonych. ▪ Zasady prowadzenia i specyfika działań ratowniczo-gaśniczych. ▪ Zagrożenia występujące podczas katastrof lotniczych. ▪ Możliwości ewakuacji ludzi z samolotów, śmigłowców. ▪ Zasady współdziałania ze służbami lotniczymi.

2. Szkolenie kierowców-konserwatorów sprzętu ratowniczego OSP.

W ramach szkolenia kierowców-konserwatorów sprzętu ratowniczego OSP opracowano materiały zawierające 10 tematów przeznaczonych do realizacji w czasie 17 godzin wykładów. Wykaz tematów oraz szczegółowych zagadnień zawiera Tabela nr 4. Materiały zostały opracowane w formie podręcznika (275 stron) dla słuchaczy. Ponadto do każdego tematu opracowano dodatkowe materiały dla wykładowcy, zawierające prezentacje multimedialne (446 slajdów), konspekty lekcyjne oraz pytania testowe z kluczem odpowiedzi.

Zespół autorski:

Piotr BIELICKI
 Jacek CHRZĘSTEK
 Robert CZARNECKI
 Dariusz CZERWIENKO
 Maciej GLOGER
 Adam GONTARZ
 Wojciech GRZELAK
 Marek PŁOTICA
 Mirosław SOBOLEWSKI
 Zbigniew SURAL

Redakcja:

Zbigniew SURAL

Recenzja merytoryczna:

Wojciech BABUT
 Maciej SCHROEDER

Recenzja pedagogiczna:

Bogdan GUMINSKI
 Jan KIELIN
 Józef ZALEWSKI

Projekt okładki:

Rafał KOWAL

Tabela 4

Wykaz tematów i zagadnień szkolenia kierowców-konserwatorów

L.p.	Temat wykładu	Szczegółowe zagadnienia
1.	Prawa i obowiązki kierowcy samochodu pożarniczego.	<ul style="list-style-type: none"> • Postanowienia kodeksu drogowego w odniesieniu do samochodów uprzywilejowanych. • Zasady jazdy w kolumnie. • Uprawnienia kierowcy. • Zadania kierowcy po ogłoszeniu alarmu. • Obowiązki kierowcy po zajęciu miejsca w samochodzie.
2.	Charakterystyka podstawowych	<ul style="list-style-type: none"> • Podział pojazdów pożarniczych. • Podstawowe dane taktyczno - techniczne

	samochodów pożarniczych.	<p>i eksploatacyjne najczęściej użytkowanych przez Ochotnicze Straże Pożarne samochodów pożarniczych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podstawowe wyposażenie w/w samochodów. • Dokumentacja pracy sprzętu silnikowego.
3.	Zasady bezpieczeństwa prowadzenia i ustawiania samochodów pożarniczych.	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady bezpieczeństwa dotyczące dojazdu i miejsca ustawienia pojazdu w czasie działań ratowniczo - gaśniczych. • Oznakowanie pojazdu i terenu działań. • Zasady użycia ostrzegawczych sygnałów świetlnych i dźwiękowych. • Elementy zabezpieczenia terenu akcji. • Zagrożenia wynikające ze specyfiki zdarzenia dla kierowcy i pojazdu. • Techniki prowadzenia samochodów w trudnych warunkach terenowych.
4.	Konserwacja i eksploatacja motopomp i autopomp.	<ul style="list-style-type: none"> • Podział pomp pożarniczych. • Przeznaczenie motopomp i autopomp. • Oznaczenia motopomp i autopomp. • Obsługa pomp, uruchomienie, pobór wody z pojazdu, zbiornika zewnętrznego, z hydrantu i od innych pomp. • Podawanie wody na linie tłoczne, linie szybkiego natarcia i działko. • Idea działania układu wodno-pianowego w samochodach gaśniczych. • Przyrządy pomiarowe. • Konserwacja pomp.
5.	Obsługa techniczna samochodów pożarniczych.	<ul style="list-style-type: none"> • Obsługa techniczna samochodów pożarniczych. • Przygotowanie samochodu do ruchu drogowego. • Podstawowe czynności techniczne, eksploatacyjne i konserwacyjne. • Warunki gwarancji i użytkowania samochodu, czasookresy przeglądów gwarancyjnych i badań technicznych. • Techniczne wyposażenie sprzętu dodatkowego (instalacja wodno-pianowa, nagrzewnica, wyciągarka, blokada mostu, skrzynia rozdzielcza itp.). • Zasady przechowywania paliw i smarów.
6.	Konserwacja i eksploatacja agregatów prądotwórczych i osprzętu.	<ul style="list-style-type: none"> • Rodzaje sprzętu oświetleniowego. • Agregaty prądotwórcze - typy i przeznaczenie. • Warunki eksploatacyjno-użytkowe. • Obsługa agregatów prądotwórczych i masztów oświetleniowych. • Zasady BHP podczas przygotowania i pracy agregatów, masztów oświetleniowych.

7.	Konservacja i eksploatacja hydraulicznych urządzeń ratowniczych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodzaje zestawów hydraulicznych. ▪ Warunki eksploatacyjno-użytkowe zestawu hydraulicznego. ▪ Zasady przygotowania pomp hydraulicznych do pracy. ▪ Bieżąca konserwacja sprzętu. ▪ Bezpieczeństwo eksploatacji. ▪ Zasady BHP podczas przygotowywania zestawów do pracy i w czasie pracy z zestawami.
8.	Konservacja i eksploatacja pił.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodzaje pił tarczowych i pilarek do drewna. ▪ Przygotowanie pił do pracy. ▪ Podstawowe podzespoły, czynności obsługowe i eksploatacyjne pilarek i pił do betonu i stali. ▪ Zasady uruchamiania, sprawdzania naciągu łańcucha, uzupełniania paliwa i oleju, obsługi filtra powietrza i świecy zapłonowej, regulacji gaźnika. ▪ Bieżąca konserwacja sprzętu. ▪ Bezpieczeństwo eksploatacji i zasady BHP przy obsłudze sprzętu.
9.	Zasady eksploatacji sprzętu ochrony dróg oddechowych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wymogi techniczne eksploatacji sprzętu ochrony dróg oddechowych. ▪ Terminy przeglądów i remontów, wymagana legalizacja. ▪ Dokumentacja eksploatacyjna. ▪ Próby szczelności masek.
10.	Łączność i alarmowanie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obsługa radiotelefonów przewoźnych i przenośnych. ▪ Prowadzenie korespondencji zgodnie z obowiązującymi zasadami. ▪ Składanie meldunków. ▪ Podstawowe czynności obsługowe i konserwacyjne.

3. Szkolenie strażaków ratowników OSP z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach.

W ramach szkolenia strażaków ratowników OSP z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach opracowano materiały zawierające 9 tematów przeznaczonych do realizacji w czasie 11 godzin wykładów. Wykaz tematów oraz szczegółowych zagadnień zawiera Tabela nr 5.

Materiały zostały opracowane w formie podręcznika (175 stron) dla słuchaczy. Ponadto do każdego tematu opracowano dodatkowe materiały dla wykładowcy, zawierające prezentacje multimedialne (295 slajdów), konspekty lekcyjne oraz pytania testowe z kluczem odpowiedzi.

Autor:

Janusz SZYLAR

Redakcja:

Zbigniew SURAL

Recenzja merytoryczna:

Wojciech BABUT
Maciej SCHROEDER

Recenzja pedagogiczna:

Bogdan GUMIŃSKI
Jan KIELIN

Projekt okładki:

Rafał KOWAL

Tabela 5

Wykaz tematów i zagadnień szkolenia strażaków-ratowników

L.p.	Temat wykładu	Szczegółowe zagadnienia
1.	Konstrukcja budowli ochronnych i przyczyny awarii.	<ul style="list-style-type: none"> • Rodzaje budowli ochronnych. • Przyczyny awarii budowli ochronnych. • Rodzaje urządzeń hydrotechnicznych i ich zastosowanie.
2.	Działania ratownicze i zabezpieczające.	<ul style="list-style-type: none"> • Rodzaje uszkodzeń budowli ochronnych. • Metody ochrony wałów.

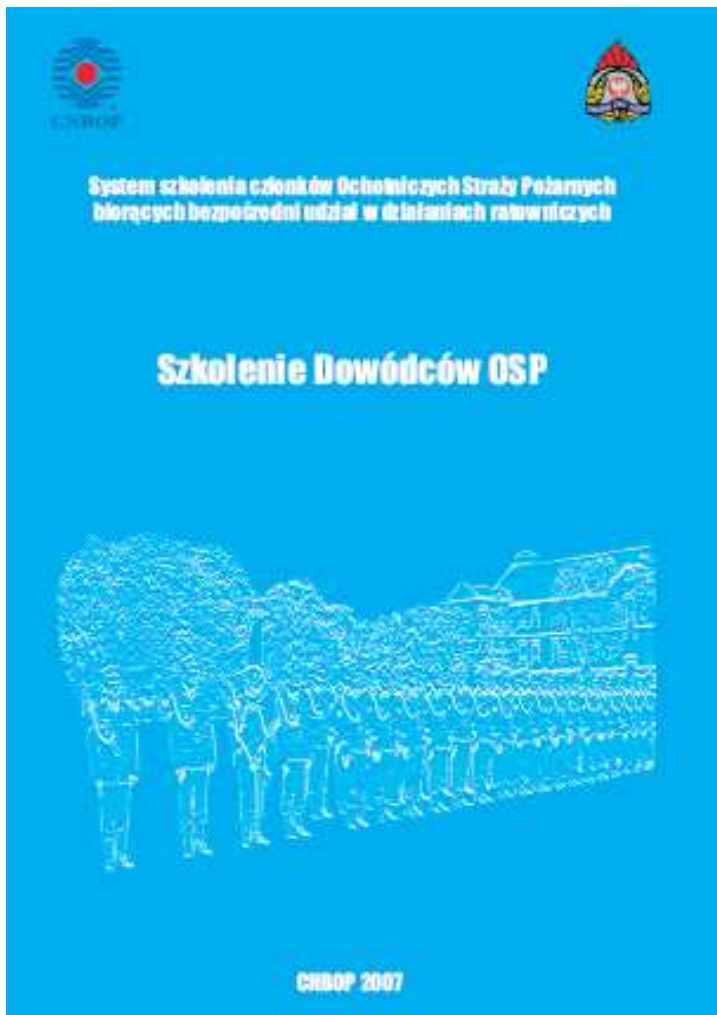
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Patrowanie budowli ochronnych i rozpoznawanie miejsca uszkodzeń. ▪ Uszczelnianie przecieków. ▪ Podwyższanie wałów. ▪ Likwidowanie przebić hydraulicznych. ▪ Metody ochrony wałów od strony wodnej. ▪ Uszczelnianie śluz. ▪ Ewakuacja. ludności, zwierząt i mienia z terenów zagrożonych powodzią.
3.	Usuwanie skutków powodzi.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Likwidowanie rozlewisk. ▪ Zasady odpompowywania wody z zalanych obiektów. ▪ Rodzaje zagrożeń epidemiologicznych. występujących w czasie i po powodzi.
4.	Sprzęt ratownictwa wodnego.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodzaje i budowa łodzi ratowniczych i napędów. ▪ Dostosowanie odpowiedniego napędu do warunków akwenu. ▪ Rodzaje sprzętu bosmańskiego i ratowniczego oraz zasady jego użycia.
5.	Czynności członka załogi łodzi ratowniczej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obowiązki członka załogi. ▪ Zasady bezpieczeństwa pracy na akwenach wodnych. ▪ Podstawowe informacje z hydrologii i hydrografii. ▪ Znaki żeglugowe. ▪ Zasady poruszania się po szlakach wodnych.
6.	Udzielanie pomocy ludziom i zwierzętom.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zasady bezpiecznego podejmowania z wody ludzi i zwierząt. ▪ Podejmowanie ludzi z budowli wodnych, obiektów przyrody, zalanych budynków. ▪ Zastosowanie sprzętu ratowniczego i bosmańskiego.
7.	Lokalizacja i wydobywanie zwłok.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Techniki lokalizacji i wydobywania zwłok. ▪ Transport zwłok po powierzchni wody. ▪ Współpraca z organami wymiaru sprawiedliwości. ▪ Dezynfekcja sprzętu ratowniczego.
8.	Działania ratownictwa wodnego na terenach objętych powodzią.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ewakuacja osób i zwierząt z terenów objętych powodzią. ▪ Rozpoznanie osób potrzebujących pomocy. ▪ Dostarczanie zaopatrzenia dla ludzi i zwierząt. ▪ Akcja humanitarna na terenie powodziowym. ▪ Znaki umowne stosowane na terenie powodziowym.
9.	Działania ratownicze na lodzie.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podstawowe zasady działań ratowniczych na lodzie. ▪ Bezpieczne poruszanie się po lodzie. ▪ Rodzaje sprzętu i zabezpieczeń wykorzystywanych w czasie działań na lodzie. ▪ Zasady wydobywania ofiar i sposoby zapewnienia komfortu termicznego.

Szkolenia dowódcze:

1. Szkolenie dowódców OSP.

W ramach szkolenia dowódców OSP opracowano materiały zawierające 8 tematów przeznaczonych do realizacji w czasie 14 godzin wykładów. Wykaz tematów oraz szczegółowych zagadnień zawiera Tabela nr 6.

Materiały zostały opracowane w formie podręcznika (183 strony) dla słuchaczy. Ponadto do każdego tematu opracowano dodatkowe materiały dla wykładowcy, zawierające prezentacje multimedialne (202 slajdy), konspekty lekcyjne oraz pytania testowe z kluczem odpowiedzi.

Zespół autorski:

Piotr BIELICKI
Jacek CHRZEŃSTEK
Robert ŁAZAJ
Stanisław MIKULAK

Redakcja:

Zbigniew SURAL

Recenzja merytoryczna:

Wojciech BABUT
Maciej SCHROEDER

Recenzja pedagogiczna:

Bogdan GUMIŃSKI
Jan KIELIN
Józef ZALEWSKI

Projekt okładki:

Rafał KOWAL

Tabela 6

Wykaz tematów i zagadnień dla szkolenia dowódców OSP

L.p.	Temat wykładu	Szczegółowe zagadnienia
1.	Organizacja ochrony przeciwpożarowej.	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawowe akty prawne. • Jednostki ochrony przeciwpożarowej. • Struktura i organizacja Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. • Zasady organizacji odwodów.

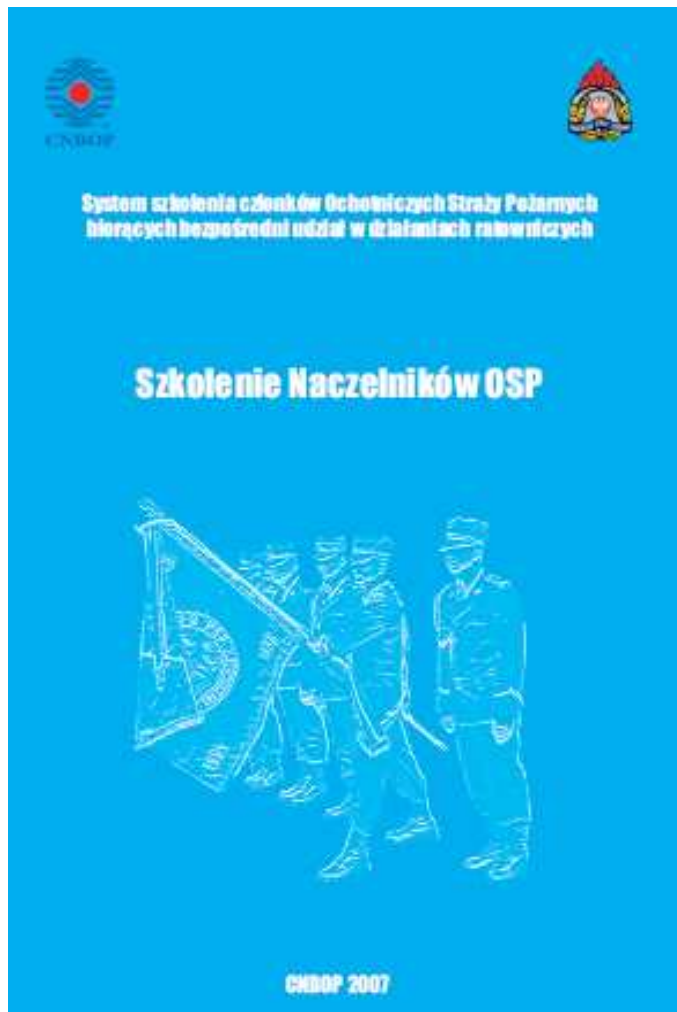
2.	Kierowanie działaniami gaśniczymi.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kierowanie działaniem ratowniczym. ▪ Ogólne zasady i typy kierowania. ▪ Obowiązki i uprawnienia kierującego działaniem ratowniczym. ▪ Prowadzenie działań pomocniczych. ▪ Współdziałanie z innymi podmiotami ratowniczymi. ▪ Zasady przejmowania kierowania działaniem ratowniczym. ▪ Stan wyższej konieczności.
3.	Działania gaśnicze.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozpoznanie i ocena sytuacji pożarowej. ▪ Podstawowe rodzaje działań taktycznych. ▪ Kierowanie działaniami gaśniczymi z uwzględnieniem specyfiki obiektów i terenów. ▪ Organizacja zaopatrzenia wodnego. ▪ Zasady bezpieczeństwa w czasie akcji.
4.	Działania ratownictwa na drodze.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizacja akcji ratowniczej na miejscu wypadku. ▪ Rozpoznanie i zabezpieczenie miejsca zdarzenia. ▪ Działania ratownicze z udziałem samochodów. ▪ Rodzaje zagrożeń. ▪ Zasady bezpiecznego prowadzenia działań ratowniczych. ▪ Współdziałanie z innymi służbami ratowniczymi.
5.	Organizacja łączności dowodzenia i współdziałania.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodzaje łączności na terenie akcji: alarmowania, współdziałania, dowodzenia. ▪ Techniczne środki łączności. ▪ Organizacja łączności dowodzenia. ▪ Schematy łączności.
6.	Organizacja szkoleń doskonalących w Ochotniczej Straży Pożarnej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cele szkolenia. ▪ Rodzaje pomocy dydaktycznych. ▪ Organizacja procesu szkolenia. ▪ Dokumentacja procesu szkolenia.
7.	Sporządzanie dokumentacji z działań ratowniczych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dokumentacja z akcji ratowniczej i zasady jej wypełniania. ▪ Informacje niezbędne do sporządzenia dokumentacji. ▪ Znaki umowne w taktyce działań ratowniczych.
8.	Organizacja i funkcjonowanie Jednostek Operacyjno - Technicznych Ochotniczej Straży Pożarnej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jednostki Operacyjno - Techniczne Ochotniczej Straży Pożarnej. ▪ Zasady powoływania, kategorie, wymogi organizacyjno - techniczne, regulamin organizacyjny. ▪ Kategorie Jednostek Operacyjno - Technicznych Ochotniczej Straży Pożarnej i zakresy ich działań ratowniczych. ▪ Wymogi organizacyjno - techniczne określające normatywy osobowe i sprzętowe Jednostek Operacyjno

		- Technicznych Ochotniczej Straży Pożarnej.
--	--	---

2. Szkolenie naczelników OSP.

W ramach szkolenia naczelników OSP opracowano materiały zawierające 7 tematów przeznaczonych do realizacji w czasie 13 godzin wykładów. Wykaz tematów oraz szczegółowych zagadnień zawiera Tabela nr 7.

Materiały zostały opracowane w formie podręcznika (137 stron) dla słuchaczy. Ponadto do każdego tematu opracowano dodatkowe materiały dla wykładowcy, zawierające prezentacje multimedialne (205 slajdów), konspekty lekcyjne oraz pytania testowe z kluczem odpowiedzi.

Zespół autorski:

Piotr BIELICKI
Robert ŁAZAJ
Marek PŁOTICA
Marek POTEREK

Redakcja:

Zbigniew SURAL

Recenzja merytoryczna:

Wojciech BABUT
Maciej SCHROEDER

Recenzja pedagogiczna:

Bogdan GUMIŃSKI
Jan KIELIN
Józef ZALEWSKI

Projekt okładki:

Rafał KOWAL

Tabela 7

Wykaz tematów i zagadnień dla szkolenia naczelników OSP

L.p.	Temat wykładu	Szczegółowe zagadnienia
1.	Obowiązki, uprawnienia i odpowiedzialność naczelnika Ochotniczej Straży Pożarnej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podstawy prawne funkcjonowania Ochotniczej Straży Pożarnej . ▪ Podstawowe założenia Statutu Ochotniczej Straży Pożarnej.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zadania Związku i formy ich realizacji. ▪ Zadania członków Ochotniczej Straży Pożarnej. ▪ Zadania władz Ochotniczej Straży Pożarnej. ▪ Zadania naczelnika Ochotniczej Straży Pożarnej wynikające z aktów prawnych.
2.	Współdziałanie Ochotniczej Straży Pożarnej z organami samorządu terytorialnego i jednostkami Państwowej Straży Pożarnej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organy samorządu terytorialnego i ich zadania w zakresie ochrony przeciwpożarowej. ▪ Formy współdziałania Ochotniczej Straży Pożarnej z organami gminy. ▪ Podstawowe zasady dysponowania Ochotniczej Straży Pożarnej i utrzymywania gotowości bojowej.
3.	Wybrane zagadnienia operacyjne.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dokumentacja operacyjna. ▪ Nadzór nad sprawnością sprzętu. ▪ Dokumentacja sprzętu. ▪ Warunki do bezpiecznej eksploatacji sprzętu. ▪ Dokumentacja osobowa strażaków ratowników Ochotniczej Straży Pożarnej. ▪ Przygotowanie operacyjne Jednostek Operacyjno-Technicznych Ochotniczej Straży Pożarnej. ▪ Zasady funkcjonowania odwodów operacyjnych. ▪ Współdziałanie w ramach działań odwodów operacyjnych. ▪ Zasady inspekcji gotowości bojowej.
4.	Ceremoniał pożarniczy.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zasady umundurowania. ▪ Podstawowe pojęcia używane w ceremoniale pożarniczym. ▪ Zasady organizacji uroczystości z ceremoniałem pożarniczym Ochotniczej Straży Pożarnej. ▪ Charakterystyka miejsca uroczystości. ▪ Uroczystości z udziałem Ochotniczej Straży Pożarnej nie objęte ceremoniałem.
5.	Organizacja szkoleń, ćwiczeń oraz zawodów sportowo-pożarniczych Ochotniczej Straży Pożarnej Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zasady organizacji procesu szkolenia i ćwiczeń. ▪ Regulaminy zawodów sportowo - pożarniczych Ochotniczej Straży Pożarnej i Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych. ▪ Przygotowanie drużyn do zawodów. ▪ Cele szkoleń i ćwiczeń. ▪ Pomoce dydaktyczne do przeprowadzenia szkolenia i ćwiczenia. ▪ Doskonalenie dla strażaków ratowników Ochotniczej Straży Pożarnej. ▪ Zasady BHP w zawodach sportowo-pożarniczych.
6.	Zaplecze logistyczne w Ochotniczej Straży Pożarnej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zasady organizacji zaplecza logistycznego w Ochotniczej Straży Pożarnej. ▪ Przygotowanie terenów do ćwiczeń.

7.	Propaganda z zakresu ochrony przeciwpożarowej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przyczyny pożarów i miejscowych zagrożeń ▪ Statystyka pożarów i miejscowych zagrożeń. ▪ Elementy prewencji i propagandy z zakresu ochrony przeciwpożarowej.
----	--	---

3. Szkolenie komendantów gminnych ZOSP RP.

W ramach szkolenia komendantów gminnych ZOSP RP opracowano materiały zawierające 8 tematów przeznaczonych do realizacji w czasie 18 godzin wykładów. Wykaz tematów oraz szczegółowych zagadnień zawiera Tabela nr 8.

Materiały zostały opracowane w formie podręcznika (291 stron) dla słuchaczy. Ponadto do każdego tematu opracowano dodatkowe materiały dla wykładowcy, zawierające prezentacje multimedialne (303 slajdów), konspekty lekcyjne oraz pytania testowe z kluczem odpowiedzi.

Zespół autorski:

Eugeniusz W. ROGUSKI
Maciej SCHROEDER

Redakcja:

Zbigniew SURAL

Recenzja merytoryczna:

Ryszard DĄBROWA

Recenzja pedagogiczna:

Dariusz WRÓBLEWSKI

Projekt okładki:

Rafał KOWAL

Wykaz tematów i zagadnień dla szkoleń komendantów gminnych OSP

L.p.	Temat wykładu	Szczegółowe zagadnienia
1.	Podstawowe akty prawne z zakresu ochrony przeciwpożarowej i funkcjonowania Ochotniczej Straży Pożarnej.	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawy prawne. • Struktury organizacyjne oraz zasady funkcjonowania ZOSP RP, OSP, PSP, KSRG. • Podstawowe definicje. • Zadania organów administracji samorządowej z zakresu ochrony przeciwpożarowej.
2.	Zadania i kompetencje komendanta gminnego.	<ul style="list-style-type: none"> • Przepisy określające zadania i kompetencje komendanta gminnego. • Rola, zadania, uprawnienia i obowiązki komendanta gminnego. • Zasady przeprowadzania przeglądów operacyjno-technicznych OSP.
3.	Kierowanie działaniami ratowniczymi.	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady i typy kierowania działaniem ratowniczym. • Zasady i sposoby przejmowania kierowania działaniami ratowniczymi. • Obowiązki i uprawnienia kierującego działaniami ratowniczymi. • Współdziałanie z innymi podmiotami ratowniczymi.
4.	Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy na szczeblu gminy.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego na obszarze gminy. • Zasady dysponowania sił i środków posiadanych przez gminę.
5.	Zarządzanie kryzysowe na szczeblu gminy.	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawy prawne. • Struktura i zadania organów systemu zarządzania kryzysowego na obszarze gminy. • Procedury postępowania w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych zdarzeń. • Organizacja i zasady działania centrów zarządzania kryzysowego. • Zasady współpracy z instytucjami pozarządowymi w razie wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia.
6.	Powiatowe plany ratownicze.	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawy prawne wykonania planów ratowniczych. • Rola i zadania planu ratowniczego • Zasady tworzenia planów ratowniczych-rola komendanta gminnego ZOSP RP.
7.	Organizacja i zadania systemu wykrywania i alarmowania oraz system powszechnego ostrzegania na szczeblu lokalnym.	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady funkcjonowania systemu alarmowania. • Zadania systemu wykrywania i alarmowania. • Organizacja systemu alarmowania.
8.	Organizacja szkoleń,	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady organizacji procesu szkolenia i ćwiczeń.

<p>ćwiczeń oraz zawodów sportowo-pożarniczych Ochotniczej Straży Pożarnej i Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Regulaminy zawodów sportowo-pożarniczych Ochotniczej Straży Pożarnej i Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych. ▪ Cele szkolenia i ćwiczenia. ▪ Pomoce dydaktyczne do przeprowadzenia szkolenia i ćwiczenia. ▪ Dokumentacja działalności szkoleniowej Ochotniczej Straży Pożarnej. ▪ Doskonalenie dla strażaków ratowników OSP. ▪ Przygotowanie drużyn do zawodów. ▪ Zasady BHP w zawodach sportowo-pożarniczych.
--	---

Wnioski

1. Opracowane materiały umożliwiają wprowadzenie jednolitego systemu szkolenia OSP w całym kraju.
2. Dobór zespołu autorskiego uwzględniający doświadczenie w konkretnym zakresie tematycznym oraz doświadczenie dydaktyczne, a także dwustopniowy system recenzji materiałów szkoleniowych zapewnia odpowiedni poziom merytoryczny i dydaktyczny opracowanych materiałów.
3. Łącznie opracowane materiały zawierają:
 - 8 podręczników oraz materiały szkoleniowe BHP – 1847 stron A4,
 - w podręcznikach wykorzystano 504 zdjęcia, 602 rysunki i 106 tabel,
 - prezentacje multimedialne do wszystkich tematów – 2686 slajdów,
 - konspekty lekcyjne – 71,
 - pytania testowe z kluczem odpowiedzi 213.
4. Po ukazaniu się nowych przepisów BHP konieczne jest zweryfikowanie materiałów szkoleniowych w tym zakresie i wydanie dodatkowego podręcznika zawierającego BHP dla strażaków i dowódców. Należy rozważyć wydania podręcznika dotyczącego bezpieczeństwa zawierającego nie tylko materiały w zakresie BHP, ale również informacje na temat ochron osobistych.
5. Ze względu na fakt, że szkolenia mogą być prowadzone przez wykładowców bez przygotowania dydaktycznego należy rozważyć opracowanie poradnika metodycznego dla wykładowców, pomimo tego, że materiały zawierają konspekty lekcyjne oraz prezentacje multimedialne.

6. Opracowane materiały szkoleniowe wraz z recenzjami zostały przekazane do Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej. Ostatnim etapem pracy będzie ich wydanie i dystrybucja.

Literatura

1. „System szkolenia członków Ochotniczej Straży Pożarnej biorących bezpośredni udział w akcjach ratowniczych” - Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, Warszawa 2006 r.
2. Praca zbiorowa pod redakcją Zbigniewa Surala – „Szkolenie strażaków ratowników OSP część I” – Józefów 2007 r.
3. Praca zbiorowa pod redakcją: Zbigniewa Surala – „Szkolenie strażaków ratowników OSP część II” – Józefów 2007 r.
4. Praca zbiorowa pod redakcją Zbigniewa Surala – „Szkolenie z zakresu ratownictwa technicznego dla strażaków ratowników OSP” – Józefów 2007 r.
5. Praca zbiorowa pod redakcją Zbigniewa Surala – „Szkolenie kierowców-konserwatorów sprzętu ratowniczego OSP” – Józefów 2007 r.
6. Janusz Szylar – „Szkolenie strażaków ratowników OSP z zakresu działań przeciwpowodziowych oraz ratownictwa na wodach” – Józefów 2007 r.
7. Praca zbiorowa pod redakcją Zbigniewa Surala – „Szkolenie dowódców OSP”
Józefów 2007 r.
8. Praca zbiorowa pod redakcją: Zbigniewa Surala – „Szkolenie naczelników OSP”
Józefów 2007 r.
9. Maciej Schroeder, Eugeniusz W. Roguski – „Szkolenie komendantów gminnych ZOSP RP” – Józefów 2007 r.